

*Островський Микола, студент I курсу,
спеціальність «Харчові технології»,
Таврійський державний агротехнологічний університет
імені Дмитра Моторного (м. Мелітополь)
Науковий керівник: Горбова Н.А.,
кандидат педагогічних наук, доцент*

ПРАВОВА КУЛЬТУРА ЛЮДИНИ ДЕМОКРАТИЧНОГО СУСПІЛЬСТВА

Актуальність теми дослідження. На сучасному етапі розвитку, українське суспільство переживає кризу духовності, яка супроводжується переоцінкою цінностей, зміною орієнтирів і ідеалів. Зараз Україна знаходиться у пошуках особистої ідентичності в умовах глобалізованого світу. Однак, яким би не був її шлях, пріоритетною задачею держави і громадянського суспільства є утвердження демократичних ідеалів і цінностей, які ставлять на чолі права й свободи людини.

Метою наукового дослідження є аналіз правової культури та культури прав людини.

Результати наукової розвідки. У період кардинальної зміни правових засад Української держави й суспільства, формування нової правової системи особливим і знаним фактором підтримки правових перетворень та їх реалізації повинні стати високий рівень підтримки правової культури і правосвідомості всіх верств суспільства. У зв'язку з цим особливу актуальність сьогодні отримують питання наукового дослідження нової для

торії права і практики категорії «культури прав людини», яка тісно пов'язана з правовою культурою, яка спирається на демократичні цінності та ідеали прав людини.

Визнання людини, її прав і свобод вищою цінністю є важливішим досягненням цивілізації, базовим міжнародним і конституційно-правовим принципом, основною задачею гуманізації суспільства і державного життя, зокрема гуманізації права в Україні. Для того, щоб повага прав і свобод людини як основи демократії у сучасній Україні стала нормою, необхідно, щоб громадяни усвідомлювали свої права і свободи, мали визначення знань у цій сфері, вважали права других людей, а також володіли практичними навичками в області їх захисту.

На сьогодні правова свідомість і правова культура набули нового визначення. Цю проблему досліджували такі українські вчені, як В.Д. Бабкін, М.І. Коцюба, В.А. Котюк, П.Ф. Мартиненко, А.Р. Мащок, Є.В. Назаренко, П.М. Рабінович, В.М. Селіванов, С.А. Тихонова та ін. В їх працях характеризується нова сутність правової культури, а саме: правова культура не зводиться лише до правосвідомості громадян суспільства.

Також під правовою культурою розуміється система правових цінностей, що відповідають рівню правового прогресу, досягнутого суспільством, і відображають у правовій формі стан свободи особи, інші найважливіші соціальні цінності.

Як правило, дослідники звертають недостатньо уваги на психологічний елемент культури прав людини, який має важливе значення для її формування. Почуття як елемент культури прав людини, переживання, усвідомлення, осмислення прав і свобод існуючим чином впливають на виробництво ціннісно-світоглядної орієнтації особистості й на регуляцію поведінки людей у суспільстві. Процес пізнання й формування світоглядних установ, поглядів, переконань скрутний без аналізу почуттів та емоцій людини.

Правова культура припускає відповідні людьми певних положень чинного законодавства, порядку реалізації, вміння користуватися даними знаннями під час застосування норм права, їх виконання. Розрізняють правову культуру суспільства в цілому і правову культуру особистості. Причому ці два поняття є взаємозалежними.

Так, культура прав людини в конкретному суспільстві – це показник розвитку його духовної складової. Вони характеризуються станом освіченості населення у сфері теорії і практики прав і свобод людини, наявністю покликаних і погоджених суспільством гуманітарних цінностей, а також моделей поведінки людей, які виникли в суспільстві навичок вирішення конфліктів на основі толерантності, діалогу тощо. Безперечно, культура прав людини конкретного суспільства може мати як загальні, особливі, так і одиничні ознаки. У сучасному глобалізованому світі немає суспільств і народів з одноманітними підходами до проблематики прав і свобод.

Поняття «правова культура» представляє для нас особливий інтерес, бо у науці поширена точка зору о його ідентичності поняттю «культура прав людини», або «культура прав людини» розглядається як складова частина «правової культури».

«Правова культура» - надзвичайно ємне поняття. Являючись складовою частиною загальнолюдської культури, вона впливає на формування свідомості й діяльності особистості в різних сферах житті суспільства. Через це к більшості проблем побудови правової держави і становлення громадянського суспільства в Україні питання формування правової культури мають безпосереднє значення.

Як справедливо зазначив П.В. Анісімов, правова культура визначається, з одного боку, рівнем розвитку правових інститутів, а з іншого, - рівнем правової свідомості як юристів, так і населення.

Правова культура включає в себе елементи правосвідомості. Так, за словами А.С. Гречина, в ряду інших елементів, об'єднаних поняттями

«правова культура», особлива роль належить правовій свідомості, яка зумовлює досконалість і розвиток кожного з її елементів, а отже, і всієї правової культури.

У зв'язку з усіма вищезазначеними проблемами, а також із метою створення стрункої, взаємозалежної системи правового виховання і освіти громадян України, що включає в себе державні органи, засоби масової інформації та громадянські об'єднання, було б доцільно:

- 1) розробити державну програму розвитку правової культури в країні;
- 2) створити певний комітет із правового виховання, до складу якого мають увійти представники правоохоронних органів, діячі культури, кіно, телебачення, представники наукових навчальних юридичних інститутів та ін.;
- 4) розробити і впроваджувати у всіх типах навчальних закладів програм спеціального курсу з вивчення основ українського законодавства;
- 5) розробити і здійснювати конкретні заходи щодо організації пропаганди законодавства і підвищення правової свідомості населення шляхом активної участі в цій роботі суддів, працівників прокуратури, внутрішніх органів;
- 6) організувати мережу громадських юридичних консультацій для правової допомоги громадянам із соціальних питань та цивільного законодавства;
- 7) визначити обсяг юридичних знань, якими повинні володіти фахівці, що працюють у тій чи іншій сфері, а також їх обов'язки щодо додержання правових норм у своїй галузі;
- 8) забезпечити видання популярної юридичної літератури, правових довідників і коментарів для населення;
- 9) приділяти особливу увагу правовому вихованню молоді;
- 10) створити єдині центри правової інформації з використанням електронно-обчислювальної техніки. Удосконалити систему доведення законів та інших правових актів до населення, забезпечити вільний доступ до

правової інформації громадян, підприємств, установ, організацій, а також ряд інших заходів.

Висновки. Отже, культура прав людини та правова культура являються різносторонніми та ємними за змістом науковими категоріями, які надають взаємний вплив один на одного.

Тому тільки ретельно продумана і ефективна система правової пропаганди може підвищити правову культуру суспільства і буде сприяти підвищенню рівня правової свідомості громадян.

Формування позитивного ставлення до закону, права, знання громадянами своїх прав і обов'язків перед державою і суспільством є основним завданням в процесі формування правової свідомості та правової культури.

Використані джерела та література:

1. Анисомов П.В. Соблюдение прав человека как элемент правовой культуры сотрудников органов внутренних дел : автореф. дис. ... канд. юр. наук / Анисимов Павел Викторович. – Н. Новгород, 1993. – 16 с.
2. Волков О. Г. Філософія: навч. посіб.-практ. / Волков О. Г., Землянський А. М., Олексенко Р. І.[та ін.]; МДПУ ім. Богдана Хмельницького. – Мелітополь, 2017.
3. Горбова Н.А. Культурно-антропологічний підхід у етнопедагогічних дослідженнях і практичних перетвореннях освіти / Н. А. Горбова / Наук. вісн. МДПУ ім. Б. Хмельницького. – 2009. – № 9. – С. 283–291.
4. Горбова Н.А. Правова культура та культура прав людини: співвідношення понять та шляхи імплементації/ Горбова Н. А.// Порівняльноаналітичне право. – 2017. – № 1. – С. 16–18.
5. Гречин А.С. Социология правового сознания / А. С. Гречин. – М., 2001. – С. 22–23.
6. Копейчиков В.В. Теорія держави та права / В. В. Копечиков. – Київ: Юрінком, 2000. – 340 с.
7. Нестеренко О. М. Актуальні проблеми та цілі правового виховання молоді / О. М. Нестеренко // Наук. вісн. Ужгород.нац. ун-ту. Сер. Право. – 2015. – Вип. 35, ч. 2, т. 1. – С. 53–55.
8. Нестеренко О.М. Підвищення рівня правової та етичної культури державних управлінців як один із основних пріоритетів правового виховання в умовах соціальної мобільності/ Нестеренко О. М.// Підприємництво, господарство і право : загальноукр.наук.-практ. госп.-правовий журн. – Київ, 2019. –Розділ: Юр.науки, № 6. – С. 230–234.
9. Олексенко Р. Экономико-правовой механизм реализации новой модели современной культурной политики Украины / Р. Олексенко, Л. Афанасьева // Актуальные проблемы экономики, менеджмента и маркетинга в современных условиях: Междунар.науч.-практ. заоч. конф.,г. Киев, 23 янв. 2019 г. – Киев, 2019. – С. 421–425.